

Lieta C-26/24**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 15. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Tribunale Regionale di Giustizia Amministrativa della Regione autonoma Trentino – Alto Adige/Südtirol (Trentīno-Alto Adidžes/Dienvidtiroles autonomā reģiona Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 20. decembris

Prasītāja:

LNDC Animal Protection

Atbildētāji:

Provincia autonoma di Trento (Trento autonomā province, Itālija)

Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica (Vides un enerģētiskās drošības ministrija, Itālija)

Pamatlietas priekšmets

Tiesvedības priekšmets ir vairāki dažādu vides/dzīvnieku aizsardzības apvienību iesniegti prasības pieteikumi par dažiem pasākumiem, ar kuriem *Provincia autonoma di Trento* (Trento autonomā province, Itālija; turpmāk tekstā –“PAT”) priekšsēdētājs atļāva ar nonāvēšanu likvidēt sievišķā dzimuma brūnā lāča īpatni tāpēc, ka tas bija nogalinājis cilvēku.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Dzīvotņu direktīvas (Direktīva 92/43) 16. pantā – ar ko iestādei ir ļauts atkāpties no aizlieguma veikt aizsargājamo sugu īpatņus

apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā – ir vai nav paredzēta prioritātes kārtība starp, no vienas puses, bīstamā dzīvnieka pastāvīgu turēšanu nebrīvē (proti, tā gūstīšanu, lai pastāvīgi turētu nebrīvē) un, no otras puses, tā nonāvēšanu.

Prejudiciālais jautājums

[1] Vai saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 16. panta regulējumu, kad ir konstatēts, ka ir izpildīts nosacījums, ka pastāv viens no 16. panta 1. punkta a) līdz e) apakšpunktā tieši paredzētajiem gadījumiem, kā arī nosacījums, kas attiecas uz apstākli, ka “[ar atkāpi] netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā”, lai izsniegtu atļauju atkāpei no šīs direktīvas 12. panta a) punktā paredzētā aizlieguma veikt “minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā”, papildu nosacījums, kas attiecas uz apstākli, ka “nav apmierinošas alternatīvas”, ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentai iestādei jāpierāda, ka nav apmierinošas alternatīvas, kas būtu piemērota, lai novērstu dzīvnieka izņemšanu no dabiskās izplatības areāla, kā rezultātā ir iespējams, norādot pamatojumu, izvēlēties praksē piemērojamo pasākumu, kas var ietvert gūstīšanu, lai pastāvīgi turētu nebrīvē, vai nonāvēšanu, kas ir minēti kā līdzvērtīgi pasākumi,

vai arī,

[2] vai saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 16. panta regulējumu, kad ir konstatēts, ka ir izpildīts nosacījums, ka pastāv viens no 16. panta 1. punkta a) līdz e) apakšpunktā tieši paredzētajiem gadījumiem, kā arī nosacījums, kas attiecas uz apstākli, ka “[ar atkāpi] netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā”, lai izsniegtu atļauju atkāpei no šīs direktīvas 12. panta a) punktā paredzētā aizlieguma veikt “minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā”, papildu nosacījums, kas attiecas uz apstākli, ka “nav apmierinošas alternatīvas”, ir jāinterpretē tādējādi, ka prioritāri tas liek kompetentajai iestādei izvēlēties gūstīšanu, lai ieslodzītu nebrīvē (pastāvīgu turēšanu nebrīvē), un vienīgi šāda risinājuma objektīvas un nepārejošas neiespējamības gadījumā atļauj likvidāciju nonāvējot, jo starp minētajiem pasākumiem pastāv stingra hierarhija?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (turpmāk tekstā – “direktīva”), 2., 12. un 16. pants;

Spriedumi, 2005. gada 20. oktobris, C-6/04, Komisija/Apvienotā Karaliste; 2007. gada 10. maijs, C-508/04, Komisija/Austrija; 2007. gada 14. jūnijs, C-342/05, Komisija/Somija (31., 45. punkts); 2018. gada 17. aprīlis, C-441/17, Komisija/Polija; 2019. gada 10. oktobris, C-674/17, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (27., 28., 29., 32., 38., 41., 49., 51., 59., 66., 68. punkts); 2020. gada

11. jūnijs, C-88/19, *Asociația “Alianța pentru combaterea abuzurilor”* (25., 44., 49. punkts); 2023. gada 2. marts, C-432/21, Komisija/Polija.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Decreto del Presidente della Provincia Autonoma di Trento n. 10 del 27 aprile 2023 (2023. gada 27. aprīļa Trento autonomās provinces priekšsēdētāja dekrēts Nr. 10);

Legge provinciale 11 luglio 2018, n. 9 – Attuazione dell’articolo 16 della direttiva 92/43/CEE del Consiglio, del 21 maggio 1992, relativa alla conservazione degli habitat naturali e seminaturali e della flora e della fauna selvatiche: tutela del sistema apicolturale (2018. gada 11. jūlija provinces likums Nr. 9 – Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 16. panta īstenošana: Alpu kultūrvides aizsardzība; turpmāk tekstā – “provinces likums Nr. 9/2018”).

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

2023. gada 5. aprīlī *Comune di Caldes* [Kaldeses pašvaldībā] (Trento provincē) mežā tika atrasts miris 26 gadus vecs jaunietis, kura ievainojumi vēlāk tika piedēvēti brūnā lāča īpatnei, kas saukta par JJ4. 2023. gada 8. un 13. aprīlī, lai aizsargātu sabiedrības drošību, PAT priekšsēdētājs izdeva divus steidzamus rīkojumus par īpatnes nonāvēšanu, kurus pēc tam pasludināja par spēku zaudējušiem pēc dzīvnieka sagūstīšanas, kas pašlaik tiek turēts aizsargājamā teritorijā (“*recinto del Casteller*” [“Kasteller aploks”]). 2023. gada 27. aprīlī PAT priekšsēdētājs izdeva Dekrētu Nr. 10 (turpmāk tekstā – “apstrīdētais dekrēts”), kas saskaņā ar provinces likumu Nr. 9/2018 (ar ko ir transponēts direktīvas 16. pants) atļauj dzīvnieka likvidāciju nonāvējot.
- Associazione LNDC* (turpmāk tekstā – “apvienība”) ar prasības pieteikumu apstrīdēja dekrētu, pieprasot to atcelt ar šādiem pamatiem: **A)** PAT uzskata, ka sabiedrības drošība var tikt nodrošināta vienīgi, nonāvējot īpatni, kas ir atbildīgs par 5. aprīļa negadījumu, kad turpretī *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) citos iepriekšējos rīkojumos par pagaidu regulējumu, kas pieņemti šajā jautājumā, jau bija uzsvērusi, ka iepriekšējais negadījums, kas noticis 2020. gada jūnijā, bija atkarīgs nevis no lāča problemātiskās uzvedības, bet no vairāku nelabvēlīgu apstākļu sagādīšanās, un ka nonāvēšana pieprasa lāča izraisītās bīstamības situācijas konkrētu vērtējumu, ņemot vērā gan vides apstākļus, gan agresijas cēloņus, gan praksē veicamo kontroles darbību apjomu: tāpēc, *Consiglio di Stato* skatījumā, PAT esot bijis jāizvērtē visi agresijas dinamikas elementi, neaprobežojoties ar kritēriju par lāci “ar augstu risku, proti, lāci, kas ir atbildīgs par neprovocētiem uzbrukumiem cilvēkam”, lai pamatotu nonāvēšanu; **B)** esot konstatēts, ka kopā ar lāceni ir bijuši vismaz trīs lācēni un ka negadījums ir noticis, kad cietusī persona mežā skrēja, kas liekot noprast, ka dzīvnieks nebija laikus uztvēris cilvēka klātbūtni, reaģējot instinktīvi un aizsargājot lācēnus. Tātad

dzīvnieks pats par sevi nav tik īpaši bīstams, lai būtu obligāti nepieciešama tā nonāvēšana; **C)** *Istituto superiore per la protezione e la ricerca ambientale (ISPRA)* (Augstākais vides aizsardzības un izpētes institūts, Itālija, turpmāk tekstā – “*ISPRA*”) savā atzinumā uzsvēra, ka gan eitanāzija, gan pārvietošana turēšanai nebrīvē ir opcijas, kas atbilst tehniskajām vadlīnijām; turklāt esot zināms, ka *Ministero dell’Ambiente* (Vides ministrija, Itālija) jau darbojās, lai atrastu lācenei JJ4 piemēroto izmitināšanu un tādējādi nepieļautu tās nonāvēšanu, kas ir vienīgi cietsirdīga darbība pret dzīvnieku, kurš vairs nevar nodarīt kaitējumu; **D)** *PAT* izmantotais pamatojums nonāvēšanai steidzamā kārtībā, kas attiecas uz kritiskiem jautājumiem saistībā ar ilgstošu dzīvnieka turēšanu nebrīvē *Casteller* struktūrā, esot jānoraida, jo, pateicoties arī dzīvnieku aizsardzības apvienību un kompetentās ministrijas iesaistei, īsā laikā varētu tikt identificēta dzīvnieka uzturēšanai piemērota struktūra. Ar prasību ar papildu pamatiem apvienība apstrīdēja arī *Linee guida per l’attuazione della L. prov. n. 9/2018 e dell’articolo 16 della direttiva* (Vadlīnijas provinces likuma Nr. 9/2018 un direktīvas 16. panta īstenošanai, turpmāk tekstā – “vadlīnijas”), jo tās ir pieņemtas, pārkāpjot Savienības un valsts principus, kuri attiecas uz atkāpju no lāču aizsardzības režīma atļaušanu, kā arī tāpēc, ka piešķir *PAT* priekšsēdētājam pilnvaras atļaut lāča izņemšanu, gūstīšanu un nonāvēšanu, neievērojot no direktīvas izrietošos principus par pieņemamo pasākumu pakāpeniskumu un samērīgumu.

- 3 Iesniedzējtiesa ar rīkojumu Nr. 39/2023 uzskatīja apvienību izvīrītos iebildumus par nepamatotiem, jo: **I)** ir konstatējams, ka faktiskie apstākļi ir bijuši pienācīgi noskaidroti, ņemot vērā veiktās analīzes un autopsiju, no kurām izriet, ka fakts ir piedēvējams lācenei JJ4; **II)** no apstākļa, ka kopā ar lāceni ir bijuši lācēni, nevar automātiski secināt, ka agresiju izraisīja tās instinkts tos aizsargāt. Turklāt saskaņā ar *ISPRA* atzinumu, lācenes uzvedība atbilstoši *Piano d’Azione Interregionale per la Conservazione dell’Orso Bruno sulle Alpi Centro-Orientali* (Starpreģionālais rīcības plāns brūnā lāča saglabāšanai Centrālajos un Austrumu Alpos, turpmāk tekstā – “*PACOBACE*”) atbilst augstākajam bīstamības līmenim un ietilpst “augsta riska” kategorijā, kurā ir ieteicama tūlītēja likvidācija; **III)** no apstrīdētā dekrēta izriet, ka nonāvēšanai alternatīvi pasākumi ir bijuši pietiekami apsvērti, bet *PAT* priekšsēdētājs, ievērojot atbilstošas provinces vadlīnijas un *ISPRA* atzinumu, neuzskatīja šos pasākumus par piemērotiem, lai novērstu lācenes bīstamību, ņemot vērā, ka identificēšana ar kaklasiksnu ar radiolokāciju nav piemērota cilvēku drošības aizsardzībai. Vadlīnijās ir minēts, ka *PAT* ir struktūras pagaidu vai pastāvīgai turēšanai nebrīvē, piemēram, *Casteller*, kurās tomēr var atrasties ne vairāk kā trīs īpatņi, un tā ir vienīgā struktūra Alpu apgabalā, kurā ir atļauts turēt problemātiskus lāčus. Vadlīnijās ir precizēts, ka Eiropas valstīs, kurās ir sastopams lācis, bīstamie dzīvnieki parasti tiek nonāvēti, nevis visu mūžu turēti nebrīvē, jo: a) lāči, kas dzimuši savvaļā un pieraduši pārvietoties simtiem kvadrātkilometru lielās platībās, nevar atrast tādus pašus apstākļus ierobežotā apgabalā; b) nebrīvē lāči var dzīvot daudz ilgāk nekā savvaļā, un tas nozīmē ļoti sarežģītu uzturēšanu, ņemot vērā uzturamo īpatņu iespējamo skaitu un attiecīgās izmaksas struktūru izveidošanai un uzturēšanai; c) savvaļas lāču pārvaldība ierobežotās platībās ir saistīta ar problēmām to savstarpējā saskarsmē, piemēram,

agresiju, postījumiem, nogalināšanu; d) nebrīvē turētiem īpatņiem jauna izlaišana savvaļā nav iespējama, ņemot vērā pieraduma pakāpi pie cilvēkiem. Turklāt *Casteller* ir trīs sektori, vienā jau atrodas lācis, kuram ir nepieciešama pēc iespējas plašāka platība, vienā atrodas JJ4, un ir nepieciešams atstāt brīvas platības citu īpatņu izvietošanai ārkārtas situācijās; **IV**) apvienības nespēja atspēkot apstrīdēto dekrētu šajos aspektos: a) iespējamā lācenes pārvietošana uz vietu ārpus provinces nav saprātīga, ņemot vērā ar zinātniskiem argumentiem pamatotos *ISPRA* brīdinājumus par dzīvnieka bēgšanas risku, ņemot vērā tā ļoti agresīvo uzvedību; b) praksē *PAT* nav alternatīvas, lai pārvietotu lāceni JJ4 citā vietā, tostarp ārvalstīs, kas piedāvātu augstus drošības standartus saviem apmeklētājiem, darbiniekiem un tiem, kas veic pārvietošanas darbības. Citu subjektu kā Fasāno zoodārza (Apūlija) un Jordānijas un Vācijas struktūru paustā gatavība uzņemt lāceni ir vispārīgi paziņojumi, kuros nav norādīti konkrēti izpildes paņēmieni, it īpaši attiecībā uz cilvēku drošību un izmaksām.

- 4 Ar turpmāko rīkojumu par pagaidu noregulējumu Nr. 50/23 iesniedzējtiesa noraidīja arī apvienības prasību ar papildu pamatiem, saskaņā ar kuru vadlīniju pieņemšana pārkāpa Savienības un valsts likumdevēju noteiktos principus, kuri attiecas uz atkāpju no stingra sugas aizsardzības režīma atļaušanu, cita starpā norādot, ka, tā kā *PACOBACE* nav norādīti kritēriji izvēlei starp dzīvnieka izņemšanai alternatīviem pasākumiem, lai nepieļautu, ka kavēšanās lēmumu pieņemšanā izraisītu sabiedrības drošībai bīstamās situācijas, ar vadlīnijām *PAT* ieviesa kritērijus, kuri ir jāpiemēro, lai identificētu pieņemamo pasākumu. No vadlīnijām izriet, ka identificēšana ar kaklasiksnu ar radiolokāciju un pārvietošanās identificēšana nav piemērotas, lai novērstu cilvēku drošības apdraudējumu; vadlīnijās ir paredzēts, ka smagākajos gadījumos veicamā darbība ir nonāvēšana, turklāt norādot iemeslus, kuru dēļ šāds pasākums ir uzskatāms par ieteicamāku nekā pastāvīga turēšana nebrīvē. Būtībā iesniedzējtiesa atspēko apvienības izvirzītos argumentus par *PAT* rīcības neefektivitāti un apgalvoto apzinātu provinces teritorijā sastopamo īpatņu skaita samazināšanas politiku, apgalvojot, ka vadlīnijās ir norādīti iemesli, kuru dēļ nonāvēšana ir ieteicamāka, un ka tas neskar nosacījumu par attiecīgās sugas saglabāšanu labvēlīgā aizsardzības statusā tās dabiskā areālā, it īpaši tāpēc, ka Trentīno lāču populācija ir ievērojami lielāka par populāciju, kas noteikta kā minimālā dzīvotspējīgā populācija, un pašlaik tā ir labvēlīgā aizsardzības statusā.
- 5 *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) ar rīkojumu Nr. 2920/2023 daļēji grozīja iepriekš minēto iesniedzējtiesas rīkojumu Nr. 39/2023 un apturēja pavēli nonāvēt īpatni JJ4, tādējādi saglabājot lācenes dzīvību, turot to nebrīvē, lai aizsargātu sabiedrības drošību.

Atbilstošais normatīvais konteksts

- 6 Brūnais lācis ir starptautiski aizsargāts ar 1979. gada 19. septembra Bernes konvenciju.

- 7 Savienības līmenī direktīvas 12. un 16. pants attiecas uz aizliegumiem gūstīt vai nonāvēt aizsargājamo sugu īpatņus savvaļā un iespējamām atkāpēm. Pēdējais minētais pants ir transponēts *PAT* tiesiskajā regulējumā ar provinces likuma Nr. 9/2018 1. pantu. Apstrīdētā dekrēta pieņemšanas laikā spēkā esošajā tekstā tajā bija paredzēts, ka, lai saglabātu Alpu kultūrvidi provinces kalnu teritorijās un it īpaši lai saglabātu dabiskās dzīvotnes, nodrošinātu sabiedrības veselības un drošības intereses, vai citu svarīgu sabiedrības interešu apsvērumu dēļ *PAT* priekšsēdētājs var atļaut lāču un vilku izņemšanu, gūstīšanu vai nonāvēšanu, ar nosacījumu, ka nav apmierinošas alternatīvas un ka izņemšana nekaitē attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā. Minētais pants ir grozīts ar 2023. gada 8. augusta provinces likumu Nr. 59, kas noteiktos apstākļos atbrīvo *PAT* priekšsēdētāju no pienākuma lūgt *ISPRA* atzinumu un paredz, ka, iestājoties noteiktiem nosacījumiem, priekšsēdētājs vienmēr pieņem nolēmumu par īpatņa nonāvēšanu, piemēram, kad īpatnis uzbrūk ar fizisku kontaktu, tīši seko cilvēkiem vai mēģina iekļūt mājokļos. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šie grozījumi nav būtiski, jo tiem nav atpakaļejoša spēka.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 8 Saskaņā ar iesniedzējtiesas judikatūru bīstama lāča gadījumā provinces likumā Nr. 9/2018 un *PACOBACE* nav definēta hierarhija starp pastāvīgu turēšanu nebrīvē un nonāvēšanu, un izņemšanas, gūstīšanas un nonāvēšanas pasākumi ir līdzvērtīgi, tādā nozīmē, ka tie vienādā veidā ietekmē dabisko dzīvotņu saglabāšanu, izslēdzot bīstamo īpatni no tā dzīvotnes.
- 9 *Consiglio di Stato* (citās tiesvedībās pieņemtie rīkojumi Nr. 2915, Nr. 2918 un Nr. 2920/2023, kas minēti iepriekš 4. punktā) izteica citu viedokli, apgalvojot, ka, Tiesas skatījumā, direktīva uzliek dalībvalstīm pienākumu ne tikai pieņemt pilnīgu tiesisko regulējumu, bet arī īstenot konkrētus un specifiskus aizsardzības pasākumus, tostarp preventīvus pasākumus, kuri ļautu efektīvi novērst aizsargājamo sugu īpatņu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā (spriedums C-441/17). Lai gan ar direktīvas 16. pantu dalībvalstīm ir atļauts izdarīt atkāpes, šīs atkāpes nosacījums ir apmierinošas alternatīvas pilnīga neesamība un ka netiek kaitēts attiecīgo sugu saglabāšanai labvēlīgā statusā to dabiskās izplatības areālā (spriedums C-674/17). Minētais 16. panta 1. punkts jāinterpretē šauri (spriedums C-508/04).
- 10 *Consiglio di Stato* skatījumā, šajā jomā ir piemērojams samērīguma princips. Atkāpe ir iespējama vienīgi pēc hierarhiskas loģikas un ievērojot minēto principu. Lai pasākums būtu samērīgs, nepietiek ar to, ka tas ir piemērots mērķim, tam jābūt arī vienīgajam iespējamajam pasākumam, lai intereses, kuras pretējo interešu līdzsvarošanas rezultātā ir atzītas par mazāk svarīgām, netiktu upurētas pārmērīgā veidā. Atšķirībā no iesniedzējtiesas apgalvojumiem, *Consiglio di Stato* norāda, ka pasākumiem, kurus iestāde var izmantot, ir jābūt pieņemtiem hierarhiskā veidā, kas nozīmē, ka smagāks pasākums var tikt izmantots vienīgi tad, ja ir pierādīts, ka mazāk nežēlīga pasākuma pieņemšana ir neiespējama.

- 11 *Consiglio di Stato* secināja, ka dzīvnieka nonāvēšana var tikt veikta vienīgi ārkārtas un retā gadījumā, kad mazāk nežēlīgo darbību izmantošana ir objektīvi, nevis tikai pārejoši un subjektīvi, neiespējama. Tā uzskata, ka apstrīdētais dekrēts pārsniedz šos limitus, jo nonāvēšana tajā ir paredzēta, pienācīgi neizvērtējot efektivitāti starpposma pasākumiem, kuri ir piemēroti, lai aizsargātu sabiedrības drošību, neupurējot dzīvnieka dzīvību, un ka apstrīdētajā pasākumā ir loģikas kļūda. Lāča izmitināšanai piemēroto struktūru neesamība nevarētu attaisnot pasākumu, kas pārkāpj samērīguma principu un kas izraisa risku atļaut plaši izmantot ekstrēmo lēmumu par nonāvēšanu. Neseno dramatisko notikumu izraisītajam sabiedrības uztraukumam nevajadzētu ietekmēt iestādes vērtējumus, un tai jāturpina stingri vadīties pēc likuma kritērijiem. Ņemot vērā tieši struktūru trūkumu un ārkārtas situāciju iestādei bija jāizvērtē visi starpposma pasākumi starp dzīvnieka brīvību un nonāvēšanu, un tātad arī iespēja pārcelt to uz struktūru, kas nav *PAT* īpašumā, iespējams, arī ārpus valsts teritorijas.
- 12 Tātad minētajos rīkojumos *Consiglio di Stato* uzskatīja, ka apstrīdētais dekrēts, daļā, kurā ir paredzēta dzīvnieka nonāvēšana, ir nesamērīgs un neatbilst pārnacionāliem un valsts tiesiskajiem regulējumiem, kuri liek atbilstoši izvērtēt starpposma pasākumus.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 13 Iesniedzējtiesa ierobežo prejudiciāla jautājuma tvērumu, norādot, ka aplūkojamajā gadījumā, pretēji tam, ko apgalvo apvienības – prasītājas, nav būtisks vērtējums par paņēmieniem, ar kuriem kompetentā iestāde preventīvi nodrošina aizsargājamo dzīvnieku sugu aizsardzību: aplūkojamajā gadījumā tiek izskatīts atsevišķs pasākums, ar kuru ir paredzēts likvidēt sabiedrības drošībai bīstamo dzīvnieku. Tāpēc tās uzdotā prejudiciāla jautājuma mērķis ir vienīgi noskaidrot pareizo interpretāciju Savienības tiesībām, kuras ir piemērojamas apstrīdētajam nolēmumam par atkāpes no nonāvēšanas aizlieguma atļaušanu. It īpaši iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai izvērtētu apstrīdētā dekrēta likumību, nav jānoskaidro, vai *PAT* ir vai nav veikusi pasākumus, kuri ir piemēroti, lai novērstu tādus notikumus kā notikums, kura rezultātā ir pieņemts dekrēts.
- 14 Iesniedzējtiesa norāda, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, jāņem vērā arī tās konteksts un mērķi, kas izvirzīti tiesiskajā regulējuma, kurā tā ietverta. Tāpēc izšķiroša nozīme ir direktīvā izvirzītajam mērķim, proti, aizsargāt bioloģisko daudzveidību, saglabājot Kopienā nozīmīgu savvaļas faunu un tās dabiskās dzīvotnes.
- 15 Tā paskaidro, ka spriedumā C-88/19 Tiesa precizēja direktīvas mērķi, paskaidrojot, ka termini “dabiskās izplatības areāls” un “savvaļa” aptver teritorijas, kas atrodas ārpus aizsargājamajām teritorijām, un ietver arī cilvēku apdzīvotas teritorijas. Tiesa turklāt precizēja, ka “aizsardzība [...] ir piemērojama ne tikai konkrētās vietās, bet ir attiecināma uz visiem aizsargājamo sugu īpatņiem, kuri dzīvo savvaļā vai dabā un kuri tādējādi nodrošina noteiktas funkcijas izpildi

dabiskajās ekosistēmās, un tā ne vienmēr ir piemērojama sugas īpatņiem, kas likumīgi tiek turēti nebrīvē” (44. punkts), un ka “interpretācija, saskaņā ar kuru šo sugu “dabiskās izplatības areāls” [...] ietver arī teritorijas, kuras atrodas ārpus aizsargājamām teritorijām, un ka tādējādi no tā izrietošā aizsardzība nav ierobežota tikai līdz šīm teritorijām, ļauj sasniegt mērķi aizliegt nonāvēt vai sagūstīt aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņus. Proti, runa ir par šo sugu aizsardzību ne tikai atsevišķās, šauri noteiktās vietās, bet arī par to sugas īpatņu aizsardzību, kuri dzīvo savvaļā vai dabā un kuri tādējādi nodrošina noteiktas funkcijas izpildi dabiskajās ekosistēmās” (49. punkts). Tātad var tikt secināts – atbilstoši direktīvā izvirzītajam aizsardzības mērķim – ka 12. panta tiesību normas mērķis ir minētā aizsardzība, nevis *tout court* aizsargāt atsevišķa aizsargājama sugai piederošā īpatņa dzīvību, neatkarīgi no jebkādiem apstākļiem.

- 16 Iesniedzējtiesa precizē, ka Tiesa ir noteikusi: ka pienākums pierādīt atkāpes 16. panta izpratnē nosacījumu izpildi ir iestādei, kura pieņem attiecīgo nolēmumu (spriedums C-6/04); ka valsts iestādēm ir jākonstatē trīs minētajā pantā paredzēto nosacījumu izpilde (spriedums C-342/05); ka dalībvalstīm jānodrošina, ka atkāpju kumulatīva iedarbība nerada sekas, kuras ir pretrunā 12. panta un visas direktīvas mērķiem, un jāvadās pēc piesardzības principa, ja zinātniskie dati izraisa šaubas attiecībā uz jautājumu, vai atkāpe neapdraud izmiršanas riskam pakļautās sugas pietiekamu saglabāšanu; ka minēto nosacījumu izpildei ir jābūt precīzi pamatotai ar atsauci uz īpašām un konkrētām situācijām (C-674/17).
- 17 Iesniedzējtiesa apgalvo, ka tai ir zināma *Consiglio di Stato* judikatūra, kas ir ietverta rīkojumā par pagaidu noregulējumu Nr. 2920/23 par samērīguma principa tvērumu, taču tā vērs uzmanību, ka minētajā rīkojumā *Consiglio di Stato* neieņēma nostāju par precīziem pamatiem, kurus iesniedzējtiesa izvirzīja šajā ziņā un kuros tika vairākkārt uzsvērts princips, saskaņā ar kuru izņemšanas, gūstīšanas un nonāvēšanas pasākumi ir savstarpēji līdzvērtīgi pasākumi tādā nozīmē, ka tie visi vienādā veidā ietekmē lāču apdzīvoto dabisko dzīvotņu saglabāšanu, izslēdzot bīstamo īpatni no tā dabiskās dzīvotnes.
- 18 Visbeidzot, iesniedzējtiesa uzskata, ka direktīvas 16. pants – kas pieļauj atkāpi no aizlieguma veikt aizsargājamo īpatņu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu, iestājoties izsmeļoši noteiktajiem gadījumiem, kuri ietver nepieciešamību aizsargāt sabiedrības drošību – nenosaka, ka pastāvīga turēšana nebrīvē ir prioritāra salīdzinājumā ar dzīvnieka nonāvēšanu; tātad, kad ir konstatēta šāda nepieciešamība, kā arī nosacījums, ka izņemšana nekaitē attiecīgās sugas saglabāšanai labvēlīgā statusā tās dabiskā areālā, atlikušais nosacījums, proti, ka “nav apmierinošas alternatīvas”, ir jāinterpretē, ņemot vērā direktīvas vispārējo mērķi, kas ir bioloģiskās daudzveidības aizsardzība. Tiesa patiešām paredzēja pienākumu sniegt “precīzu un atbilstošu pamatojumu tam, ka trūkst apmierinošas alternatīvas, ar ko varētu sasniegt aplūkotās atkāpes pamatojumam norādītos mērķus” (spriedums C-342/05, 31.[49]. punkts), taču nelika norādīt īpašu pamatojumu saistībā ar hierarhiju starp gūstīšanu un nonāvēšanu.

- 19 Iesniedzējtiesa uzskata, ka apmierinošas alternatīvas neesamība jākonstatē, atsaucoties uz tādas apmierinošas alternatīvas neesamību, kura ļautu uzturēt dzīvnieku savvaļā, novēršot tā izņemšanu. Taču ja tas ir direktīvas mērķis, tad gūstīšana un nonāvēšana ir savstarpēji pilnībā līdzvērtīgi pasākumi, jo abi rada vienādas sekas, kuras izpaužas kā dzīvnieka izņemšana no tā dabiskās vides un savvaļas dzīves stāvokļa. Tātad kompetentās iestādes vērtējums attiecas nevis uz izvēli starp dzīvnieka nonāvēšanu vai pastāvīgu turēšanu nebrīvē, bet drīzāk uz alternatīvu starp dzīvnieka izņemšanu vai neizņemšanu no tā dabiskās vides un savvaļas dzīves stāvokļa, lai aizsargātu aizsargājamo sugu, kas ir direktīvas mērķis.
- 20 Iesniedzējtiesa norāda, ka hierarhijas neesamību starp turēšanu nebrīvē un nonāvēšanu apstiprina gūstīšanas vai nonāvēšanas aizlieguma izvietojums, šis aizliegums ir ietverts direktīvas 12. pantā, nevis 16. pantā, kas attiecas uz atkāpes nosacījumiem. Nekur 12. panta tekstā gūstīšana nav minēta kā prioritāra salīdzinājumā ar nonāvēšanu. Tieši pretēji, pat 16. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētās atkāpes gadījumā (“stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā atļaut [...] atsevišķu īpatņu ieguvī [gūstīšanu] vai turēšanu ierobežotā skaitā[”]), kurā ir ietverta vienīgi gūstīšana un turēšana, pati Tiesa norādīja nonāvēšanu kā līdzvērtīgu gūstīšanai 16. panta izpratnē, uzsverot, ka “jēdziens “ieguve” [gūstīšana] [...] 16. panta 1. punkta izpratnē ir saprotams tādējādi, ka tas ietver gan [...] īpatņu gūstīšanu, gan to nonāvēšanu, tādēļ šī norma [...] var tikt izmantota kā pamats atkāpju pieņemšanai” (C-674/17, 32. punkts). Tātad ir atspēkota tēze, ka saskaņā ar samērīguma principu starp diviem pasākumiem esot paredzēta hierarhija.
- 21 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tās tēze atbilst otrajam 16. panta nosacījumam, saskaņā ar kuru atkāpe nedrīkst kaitēt attiecīgo dzīvnieku populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā. Proti, gūstīšana un nonāvēšana esot pilnībā līdzvērtīgi pasākumi, jo abi izņem īpatni no tā dabiskās vides. Tas vien, ka īpatņa dzīvība tiek saglabāta, taču turot to struktūrā, nepierāda, ka sugai netiek kaitēts.
- 22 Tā uzskata, ka *Consiglio di Stato* sniegtā interpretācija esot nesaprātīga, jo izslēdz kompetentās iestādes iespēju pamatot izvēli nonāvēt sabiedrības drošībai bīstamo dzīvnieku (nevis ieslodzīt nebrīvē). Proti, ja pastāvīga turēšana nebrīvē būtu prioritāra pār nonāvēšanu, iestādei būtu jāpierāda pastāvīgas turēšanas nebrīvē (ne tikai struktūrās, par kurām tā ir atbildīga, bet arī citās valstīs) objektīva, nevis tikai pārejoša un subjektīva, neiespējamība, kas ir konstatējama reti; bet tas būtu *probatio diabolica*, kas interešu līdzsvarošanas kontekstā izslēdz nozīmi citiem ar konkrēto gadījumu saistītiem attaisnojumiem, kuri attiecas uz dzīvnieka, kas pieradis dzīvot savvaļā, labturību, vietu, kurās tas var tikt uzņemts, iespējamo neesamību, izmaksām un darbinieku drošību, u.c.
- 23 Tādējādi iesniedzējtiesa atkārtoti norāda, ka provinces likuma Nr. 9/2018 regulējums atbilst direktīvas 16. pantam, taču uzskata, ka, lai precizētu spēkā esošā Savienības tiesiskā regulējuma interpretāciju, ir jāaptur tiesvedība un lietas materiāli jāiesniedz Tiesā.